

ТРИ ПЕРСТЕНІ

АВТОПОРТРЕТ

«Я все – п'яний дівчак із сонцем у кишені».

— — — — —

«Я – закоханий в житті поганин».

З першої книжки «Привітання життя».

Червоні клени й клени срібні,
над кленами весна і вітер.
Дочасности красо незглибна,
невже ж тобою не п'яніти?

Я, сонцеві життя продавши
за сто червінців божевілля,
захоплений поганин завжди,
поет весняного похмілля.

ТРИ ПЕРСТЕНІ

Крилата скрипка на стіні,
червоний дзбан, квітчаста скриня.
У скрипці творчі сплять вогні,
роса музична срібна й синя.

В квітчастій скрині співний корінь,
п'ядливе зілля, віск, насіння
та на самому дні три зорі,
трьох перстенів ясне каміння.

В червонім дзбані м'ятний трунок,
зелені краплі яворові.
Дзвони, окрилена струно,
весні шаленій і любові!

Підноситься угору дах,
кружляє дзбан, співає скриня.
І сонце, мов горючий птах,
і ранок спертий на вориння.

ЕЛЕГІЯ ПРО СПІВУЧІ ДВЕРІ

Співучі двері, сивий явір,
старий, мальований поріг.
Так залишилися в уяві
місця дитячих днів моїх,
так доховала пам'ять хлопця
затьмарені вже образи,
такий обмежений став обсяг
тієї пісні, що дрижить,
яка зворушенням хвилює
та все ж без зайвої сльози
пейзажі споминів малює.
І хочу знову пережить
хлоп'ячі радощі та бурі.
Швидкіш струмує в жилах кров
і сяють щастям очі хмурі,
в долоні легшає перо.

На кичерах сивасті трави,
черлений камінь у ріці.
Смолиста ніч і день смуглявий,
немов циганка на лиці.
Розсміяні палкі потоки,
немов коханці до дівчат,
злітають до долин глибоких,
що в сивій мряці тихо сплять
і куриться із квітів запах,
немов з люльок барвистих дим.
Дрижать ялиці в вітру лапах,
голосять шепотом дрібним,
течуть униз краплини шуму,

немов з гарячих пнів смола.
Сповитий в зелень і задуму,
п'є олень воду з джерела.
Квітчасте сонце спить в криниці
на мохом стеленому дні.
Кущем горючим таємниці
виходить ранком з глибини.
Співає пуща сном кудлатим,
прадавнім шумом загуло.
На схилі гір, неначе лата,
пришите до лісів село.

Корчма, мов куш, що родить зорі,
свічками палиться вночі.
З горілки б'ють дими прозорі,
скриплять іржавії ключі.
Смичком вогнистим тнуть цигани,
розкотисто співає бас.
Пече музика й голос тьманий
і струн сп'янілих лютий бряз.
Тремтить на флейті пальців десять,
музичне дерево горить.
Із бубна, мов із дзбану, ллється
роздзвонений, гарячий крик.
Палає скрипка, тихне, в'яне
і серце бубна співом п'яне.
І про опришків сотий раз
оповідає в пісні бас:
свячені кулі, литий пояс,
таємне зілля, дика борть,
заклята ніч і смерть в напоях,
що їх коханцям варить чорт.
Шалений місяць – мрійний тенор
веде містичну пісню тьми.
Дівчина, наче веретено,
в танку спідницями шумить.

Ще пам'ятаю: на воді
дрижачі іскри ранок сіє.

Ще пам'ятаю: білий дім,
де стіни з дерева та мрії.
Ще пам'ятаю: в сонці міст
рудий хребет ліниво гріє,
неначе велетенський кіт,
що в сні ледачім очі шулить.
І дім і міст мабуть стоять,
але для мене вже минули
і тільки спомином горять.
Неситий крук над мостом крякав,
плило рікою сонце в світ.
Туди ходив ловити раки,
коли мені було п'ять літ.
Колола пальчики шипшина,
устами ссав солодку кров.
На зорі задививсь хлопчина,
але своєї не знайшов.

Тут сиве небо й сиві очі
у затурбованих людей.
Сльота дуднить і шиби мочить,
розмови стишені веде.
Під сивим небом розстелилась
земля вівса та ялівцю.
Скорбота мохом оповила
задуману країну цю.
Як символ злиднів виростає
голодне зілля – лобода.
Відвічне небо і безкрас,
відвічна лемківська нужда.

В таємних кручах давня Лада
ворожить хлопцям молодим.
В церквах горить Христовий ладан
і куриться молитви дим.
На небі тільки сині зорі
вислухують благальний спів
людей, що прості та безкрилі,

цїлюючи в німій покорі
брудні обніжки вівтарів
устами чорними від пилу,
що їхні губи припорошить,
моління шлють Христу і Духу,
щоб допоміг здобути гроші
на хліб, на сіль і на сивуху.

Земля не родить, віє вітер,
на полі мох, мов теплий одяг,
а люди, як в усьому світі,
все родяться, терплять, вмирають.
Пожежі й повені проходять,
лишаючи лиш пустарі,
рокочуть війни і минають,
змінюються володарі,
літа пливуть, мов гірські води,
і про опришків дощ осінній
вже тільки спомини виводить.
Чимало бур так прогуло.
Лиш ти однакове й незмінне,
далеке лемківське село.
Туди, мов стріли, шлю слова,
туди крилата пісня лине.
З села такого вийшов я,
життя звеличник – верховинець.
З людей, що щирі та звичайні
приймали смирно долі пай
і поклонялись неба тайні
під знаком співного серпа.
І може був би тут остався,
як інші, покоровся сам
і до землі німий припавши,
молився радісним вівсам,
та Той, що легкість дав сарні,
а бджолам квіти золоті
і кігті сталені для рися,
слова співучі дав мені

і гострі зуби, щоб в житті
я твердо й просто боронився.

Широкий світ, від серця ширший
і ширший вітер на селі.

Не помістити в цьому вірші
ні зір, ні неба, ні землі.

Шляхи широкі у безкрає,
поїхав хлопцем я у світ.

Насправді, стриму час не має,
хоч важко це нам зрозуміть.

Турботи, радощі, омани,
кохання, зрада, ночі тьмяні
і сіроокеє дівча.

Одчаю шал і пал любовний,
і хмільність щастя, і печаль,
нестямний захват молитовний,
доглибна знеохоти їдь

і ласка творчости найвища
– це все дало мені життя.

Його звеличую тут я
і кличу дням: мене п'яніть,
п'яніть мене! Хай смерти ближче,
хай на минулому іржа,
хай снігова спливе пороша,
думки нестримано дрижать,
а кожна, мов кришталь, ясна.

О молодосте, ти одна
незаплямована й хороша.

Співуча сіль, кріслатий явір
і тесаний, дзвінкий поріг.

Отак змальовує уява
місця хлоп'ячих мрій та втіх.

ЕЛЕГІЯ ПРО КЛЮЧІ ВІД КОХАННЯ

1

Зелений лист, крилатий ключ
і веретено, і обруч,
і знов сп'яняє, як сп'яняла,
похмільна юности кабала.
Палати знов і знову мерзти,
кохати знов і знов п'яніти!
На пальці елегійний перстень,
на серці елегійний квітень.

Містечко в сяйві ночі біле.
Невже ж тут друзів не згадать?
Росли ми разом і п'яніли,
кохаючи палких дівчат.
Таїлися від мрій бентежних,
вдавали гордих і твердих,
і рвалися в обшири безмежні,
що нам стелилися до ніг.
Дарунків повна юність світла,
мов скриня сповнена скарбів,
та мрія – ночі тьмяна квітка –
вела, де обрїїв межа,
манила, мов любовний спів.
Щербилися леза на ножах
і спалювались поривання.
Квітчалися місяцем доми
і тремтячи кохали ми,
хоча соромилися кохання.

Почалось так: жарким тюльпаном
горіло сонце юним снам.
Дзвонила в сто фортепіянах
омельодійнена весна.
Смички, мов луки, вигинала
і веретена обертала,

ячала сотнею скрипок,
в криницях м'ятних напувалась,
рядном квітчастим розстелялась
і сипала пісні й пісок.

Пригадуєш: весна горіла,
немов закохане дівча.
Навпроти вийшов ти несміло
невловне щастя зустрічати.
Пригадуєш: циганський вітер
дівчатам поцілунки крав.
Кохання сім гарячих літер
не твому серці написав.

Пізнались ми. Весна дзичала,
немов стріла, що небо тне.
Кохала і з кохання в'яла
дівчина сп'янена вогнем.

Листар носив листи зелені,
листи шуміли. Ех, весна!
Плету пісні на веретені
про молодість, що промина.

2

Ночами грала окарина,
співали басом ковалі.
Несмілий і палкий хлопчина
не вмів знайти кохання слів.
Співали ранком білі теслі,
крутився колом дім ткачів.
Кохання мапу хлопець креслив,
весни дванадцять обручів.

Так народилась пісня в серці,
все замінилося у спів.
На амбразурі місяць сперся
й по шибі, мов краплина, сплив.
Вдивляючись в уста, що кличуть,

в розсміяних очей вогні,
різьбив ти в пам'яті обличчя,
щоб перелить його в пісні.
Кохав і зраджував кохану,
та пісні ти не обманив.
Їй завжди вірний, в північ тьмяну
ходив шукати в лісі слів.

Отак сплелись життя і пісня,
переливаючись в одне.
Одчай надхнення й радість пізня.
Куди ж ведуть слова мене?
Кохання й розпач так пізнало
жадібне серце юнака.
Устам лакомим завжди мало
палючих поцілунків. Так
перетремтіло, продрижало,
зажеврило і віддунало,
і спалахнуло, і зів'яло,
в болючу пісню перейшло.

Мов строф ганчар, що ліпить дзбани
з розспіваної глини слів,
промінюючи плач і сміх
в ліричне ремесло й купецтво,
невтишним серцем зрозумів,
що речі дві найкращі з всіх:
ясне кохання й
похмуре
мистецтво.

Співали ранком білі теслі,
на веретенах сміх ткачів.
Палючі строфи хлопець креслив,
весни дванадцять обручів.
Листар носив листи зелені,
листи шуміли. Ех, весна!
Плету пісні на веретені
про молодість, що промина.

Співають весняні ключі,
дзвенять черлені обручі
і знов палає, як палала,
п'янлива юности кабала.

ЕЛЕГІЯ ПРО ПЕРСТЕНЬ ПІСНІ

Я маю дім, при домі сад,
ліричні яблуні у ньому.
Мов свіже молоко, роса,
розваги мед мені палкому.
Мов капелюх, квітчастий дах
і дім мальований, мов скриня.
Злодії ходять по садах
крізь перелази та вориння.
Обгородити треба конче,
покласти мур з каміння й сну.
Росте в мойому саді сонце –
похмільна квітка тютюну.

Виходжу в сад і юне серце
незаспокоєне й невтишне
окрилюю зеленим скерцом
розспіваної тужно вишні.
Виходжу в сад, як сонце гасне
і вечір, мов струна, тремтить.
Життя звабливе і прекрасне
в одній хвилині пережить!
Виходжу в сад, слова зриваю,
дерев надхненних щедрю дань.
Ой, хлопче, хлопче, ти в одчаю
красі нестямній в очі глянь!

Спалився вечір елегійний,
зів'яв, мов пісня, спопелів.
Збирай у дзбан слова спокійні,
свій молитовно юний спів!
Як ватра, сонце догоріло,

пожаром очі обпекло.
В горючому вінку несміло
схиляю радісне чоло.

Обвечоріло. Обкурилось,
мов сто кадильниць, ніч димить.
Кружалом сонце покотилось
назустріч місяцеві й тьмі.
Цвітучий дим, синява муть,
ніч зорями на небі шиє.
Ти, хлопче, обережний будь,
весна росою очі виїсть.

Знов пахне подув конвалійний,
насичується медом кров.
Хоч крок відміряно спокійний,
невтишне серце б'ється знов.
Господар саду – юний лірик –
повільно йду під ночі спів.
Несу в долоні обважнілій
кіш повний спілих місяців.

Шумлять дерева елегійно.
Про що шумлять?

– Кохання й сон.

Так вечора душні обійми
вколишуть серце в свій полон.
Таємні тіні – квіти ночі –
це душі білених дерев.
До місяця летіти хочуть,
та вітер їх не забере.

О, туго радісна й велика,
слова стрільчасті в небеса!
Це місяць – молодий музика –
настроює, мов скрипку, сад.
Нестримна мріє і химерна!
Прослався в безвість ночі шлях.
Ні, небо слів тих не поверне
і не поверне їх земля.

Дерев послухай! Їхню сповідь
у книгу ночі запиши!
Мов явір, що тїнь власну ловить,
схились до власної душі!
У книзі ночі срібні букви,
надхненні сторінки шумлять.
Її не візьмете до рук ви,
її до серця треба взять.
Мов зорі сплячі в глибині,
осяяні недійсним сном,
пробудяться слова на дні
душі окриленої і
відповідає співом дно.
Відповідає співом явір,
відповідає співом ніч,
спиняється невтишний крок.
Надхненим циркулем уяви
накреслиш коло рівних строф.

Хай серце сп'янене в цю мить
окрилюється і горить,
нехай злітають догори,
нехай зриваються увиш
думки схвильовані й крилаті!
О, слово, що в устах тремтиш,
невже ж мені тебе спиняти?
Я чую, як приходиш чорна,
п'янлива та болюча пісне,
шукає змісту гостра форма,
єдина, що мій жах помістить
і мою радість світляну,
і всю знемоги глибину,
і словом просто в серце тну,
аж трисне кров, мов крик одчаю,
з нестями й щастя умираю.

На дверях дому знак зловісний,
на дверях дому перстень пісні.

ЕЛЕГІЯ ПРО ПЕРСТЕНЬ МОЛОДОСТИ

Розсунулись, мов карти, стіни,
угору стеля поплила
і вікна згасли в синій тині,
найближчі речі вкрила мла.
Так ява стала сном.

Уже не стеля, лиш глибінь,
уже не стіни – далечінь,
і наче іскри в тиші сплячій,
далекі, недосяжні в мряці,
дзвінки, мінливі та дрижачі
засяли зорі над столом.

І я спокійний та невгнутий
під небом, що важке, мов камінь.
Мені сьогодні не заснути.
Пишу холодними руками
оці слова.

Ріка шумить, мов млин, що мрії меле.
Головокружним ночі хмелем
п'яніє голова.

Ось таємнішає природа
в безбожно первісній красі
(словами не розкрити тайн її).
Яка ж страшна оцього світу врода,
що отруїла дні мої.

От жив звичайно, як усі,
мантачив безтурботно час,
аж забaglось мені нараз
чогось незнаного.
Сьогодні вже не так, не так:
складнішає життя
і наче чорний стяг,
шумить над серцем кожна ніч
і місяць – мідний птах,
таємна рожа неба, лямба

поетів та сновид
веде мене в срібlistих снах
зигзагом мрії та безумства
понад безодню світу.
Мов ртуть, підноситься солодкий жаж
до горла і до мізку,
аж струни – нерви задрижать.
Тоді вдаряє пісня стусаном ножа,
тоді лунає пісня різко.

Ну, сам скажи,
навіщо це усе,
навіщо мерзти
в краси холоднім сьайві.
Ось, краще бережи
твоєї молодости перстень.
Отих хвилин,
коли ще світ, мов серце, був широкий,
коли не снівся сон лихий мені,
коли ще хлопцем сивооким
сміявся щиро й дзвінко
та без журби мантачив дні.

Так час перегортає
мого життя нову сторінку.

І знаю тільки те,
що треба пісню, наче тінь, нести з собою,
що треба йти, невпинно йти
назустріч мертвій тишині
за зовом вітру – за зовом ночі,
аж попіл сну засипле очі.
Спочине серце під крилатим кленом,
порине в море трав зелене
І тільки пісня вільна, спіла,
жива, нестримна, горда, сміла
ітиме далі вже без мене.